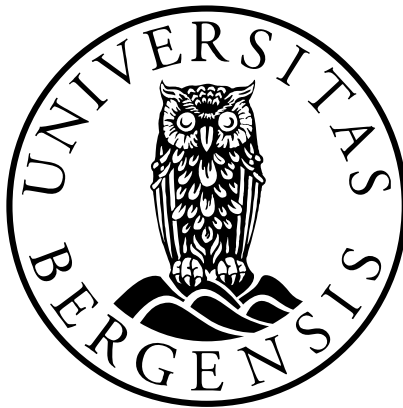

Hvordan sikrer bestemmelsene i barnevernloven barns rett til medvirkning i saker for fylkesnemnda

Kandidatnummer: 103

Antall ord: 13979

JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

Dato = 10.12.2021

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse.....	1
1 Innledning	2
1.1 Tema og problemstilling	2
1.2 Bakgrunn.....	2
1.3 Avgrensning	3
1.4 Metodiske spørsmål	4
1.5 Fremstillingen videre	4
2 Gjeldende rett.....	5
2.1 Hvordan ivaretar barnevernloven barns rett til medvirkning.....	5
2.1.1 Innledning	5
2.1.2 Barn med partsrettigheter.....	6
2.1.3 Barn uten partsrettigheter.....	7
2.2 Er det anledning til å gjøre unntak fra barns rett til medvirkning.....	10
2.2.1 Avgjørelse av materielle spørsmål.....	11
2.2.2 Avgjørelser av prosessuelle spørsmål.....	15
2.3 FN's konvensjon om barns rettigheter	17
2.3.1 Generell kommentar som rettskilde	17
2.3.2 Barnekonvensjonens artikkel 12	18
2.4 Barnets medvirkningsrett i EMD	21
2.5 Er norsk lov og praksis i tråd med våre plikter etter konvensjonen.....	23
2.5.1 Samtaleprosess	29
2.5.2 Medvirkning i akutt situasjoner	31
3 Vil ny barnevernlov reparere problemene nevnt i kapittel 2.5	33
Litteraturliste.....	37

1 Innledning

1.1 Tema og problemstilling

Denne masteroppgaven skal behandle barns rett til medvirkning ved behandling av barnevernssaker i Fylkesnemnda. Det vil bli undersøkt om norsk rett er i tråd med våre folkerettslige forpliktelser og hvordan det bør tilrettelegges for barns medvirkning i fylkesnemndene.

Begrepet medvirkning er definert i Forskrift av 1. juni 2014 om medvirkning og tillitsperson § 3 «Med *medvirkning forstås at barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og gis mulighet til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter. Barnet skal bli lyttet til og barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet.*». Barns medvirkning er altså noe mer enn at barnet får si sin mening. Medvirkning omhandler også hvilken informasjon barnet får, hvordan det får denne informasjonen, og hvordan barnets synspunkt blir behandlet i etterkant. Oppgaven vil belyse de ulike delene av begrepet og vise hvilke utfordringer de ulike delene kan gi norske fylkesnemnder.

Barns medvirkning er en sentral del av FN's konvensjon om barns rettigheter (heretter barnekonvensjonen). Barnekonvensjonen er en menneskerettighetstraktat hvor barns grunnleggende rettigheter er nedfelt. Barnekonvensjonens formål er å sikre at barn respekteres som selvstendige individer med egne rettigheter. Den tar for seg den rettslige og sosiale statusen til barn, og tar utgangspunkt i at barn har særlig behov for vern og beskyttelse som følge av sin fysiske og mentale umodenhet. Barnekonvensjonen er ratifisert av nesten hele verdenssamfunnet, noe som gir den betydelig moralsk og juridisk tyngde.¹ Norge har ratifisert barnekonvensjonen, og inkorporert den i norsk lov. Barnekonvensjonens artikkel 12 slår fast at barn har rett til å uttale seg. Artikkelen vil være en sentral del av oppgaven.

1.2 Bakgrunn

Det har de siste årene blitt kommunisert et stort antall norske barnevernssaker til Den europeiske menneskerettsdomstolen i Strasbourg (heretter EMD). I flere av sakene er Norge

---

¹ Høstmælingen, Kjørholt og Sandberg (2020) s. 20

dømt for brudd på den europeiske menneskeretts konvensjonens (heretter EMK) artikkel 8. Bruddene knytter seg i all hovedsak til mangelfulle begrunnelser og manglende ivaretagelse av de biologiske båndene. Særlig trekker domstolen frem at hensynet til barnets beste i for liten grad blir balansert mot det biologiske prinsipp. De mener også at hva foreldrene og barna mister når det gjøres inngrep i deres rett til familieliv i liten grad kommer frem, Avgjørelsene fra EMD,² med påfølgende plenumsavgjørelser fra Høyesterett 27.mars 2020³ har fått stort oppmerksomhet og ført til en endring i praksis. Barns medvirkning er ikke et sentralt moment i disse avgjørelsene. Det kan tenkes at fokuset på å endre praksis i tråd med uttalelsene fra EMD og Høyesterett har ført til at fokuset har blitt mindre på å ivareta barns medvirkning. Det er derfor aktuelt å se på hvordan barnevernloven og praksis sikrer barnas rett til medvirkning, som er sentral for å ivareta barns rettsikkerhet og ivaretagelse av hensynet til barnets beste.

1.3 Avgrensning

Barns rett til medvirkning gjelder i alle stadier av en barnevernssak. Retten til medvirkning er nedfelt i Barnekonvensjonens art.12, Grunnlovens § 104 og i flere bestemmelser i barnevernloven. Det er i denne oppgaven avgrenset til å se på bestemmelsene som omhandler behandlinger av saker for fylkesnemnda og hvilken konsekvens disse får for saksbehandlingen. Det er ikke gjort ytterligere avgrensning knyttet til hvilke typer saker, ettersom retten til medvirkning gjør seg gjeldene for alle typer avgjørelser som tas av nemnda. Bestemmelsene som gjennomgås vil i hovedsak også gjelde for domstolenes behandling. Dette vil ikke få stor plass i oppgaven, men vil allikevel trekkes inn der det anses nødvendig for å behandle problemstillingen. Det avgrenses mot å gjøre en vurdering av tvistelovens bestemmelser, til tross for at behandlingen i fylkesnemnda også omfattes av disse bestemmelsene.⁴ Det vil gjøre oppgaven mer omfattende enn ordgrensen tillater, samtidig som bestemmelsene i tvisteloven ikke anses som sentrale i forhold til barns rett til medvirkning. Grunnlovens § 104 er inspirert av artikkel 12. Grunnlovfestingen av barns rettigheter er ikke ment å skulle gi endringer i det materielle innholdet i gjeldene rett. ⁵ Det vil ikke gjøres ytterligere gjennomgang av § 104. Det er imidlertid viktig at barns rett til å uttale

---

² se blant annet, Case of Strand Lobben and others v. Norway no. 37283/13 (GC)

³ HR-2020-661-S, HR-2020-662-S, HR-2020-663-S

⁴ se blant annet bvl. §§ 7-19, 7-15

⁵ Dok.nr.16 (2011-2012) s.48 og 189, Rt-2015-1388 avsnitt 162

seg og medvirke i saker er inntatt i grunnloven, dette sender et tydelig signal om at barn er verdsatt og vernet om. Bestemmelsen i Grunnloven må også brukes som et tolkningsmoment ved fortolkning av annen lovgivning.⁶

1.4 Metodiske spørsmål

Metoden i oppgaven vil være vanlig rettsdogmatisk metode. Ved tolkning av rettskilder som omhandler barns medvirkning er det i tillegg til lov og rettspraksis også viktig å ha fokus på de generelle uttalelser fra FN's komite for barnets rettigheter (heretter komiteen). Sentralt ved tolkningen av barnekonvensjonen art. 12 er den generelle kommentar nr. 12 (2009). Hvilken vekt de generelle kommentarene har som rettskilde vil behandles i tilknytning til gjennomgangen av innholdet i artikkel 12. I tillegg til lov og barnekonvensjonen vil oppgaven også ta for seg hvilke folkerettslige krav fra EMD fylkesnemndene må forholde seg til. Videre vil oppgaven ta for seg relevant Høyesterettspraksis, for å belyse hvilke krav som stilles til fylkesnemndenes praksis. Det vil ikke blir gått inn i konkrete avgjørelser fra fylkesnemndene. Oppgaven vil belyse hvilke krav som stilles til nemndas praksis og ikke hvordan nemnda imøtegår disse kravene.

1.5 Fremstillingen videre

I det første kapittelet vil det gjøres rede for de relevante bestemmelsene i barnevernloven. Så vil rettspraksis og gjeldene rett gjennomgås for å belyse hvordan medvirkningsretten praktiseres. Avgjørelser fra Høyesterett knyttet til barns medvirkning vil gjennomgås og drøftes. Videre vil innholdet i artikkel 12 presenteres. EMD har ingen formell rolle i å avklare barnekonvensjonen, men avgjørelser i norsk barnevern påvirkes, og praksis endres i tråd med avgjørelser fra den europeiske menneskerettsdomstolen. Det anses derfor relevant å se på hvordan EMD forholder seg til art. 12 i sine avgjørelser. Redegjørelsene vil danne grunnlaget for drøftelsen av om norsk rett er i tråd med våre menneskerettslige forpliktelser etter barnekonvensjonen. Det vil bli vurdert om barns rett til medvirkning ivaretas tilstrekkelig, gjennom lovgivningen og praksis. Til slutt vil relevante bestemmelser i ny lov barnevernlov presenteres og det vil gjøres en vurdering av hvorvidt disse vil styrke barns rett til medvirkning ytterligere.

---

⁶ Dok.nr.16 (2011-2012) s. 189

2 Gjeldende rett

2.1 Hvordan ivaretar barnevernloven barns rett til medvirkning

2.1.1 Innledning

Når Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker skal behandle saker etter Lov om barnevernstjenester av 1992 (her etter bvl.), er det i tillegg til strenge materielle vilkår, også flere prosessuelle bestemmelser som regulerer prosessen. Disse bestemmelsene skal danne en ramme rundt saksbehandlingen og sikre at partenes og barnets rettsikkerhet ivaretas, og at prosessen gjennomføres på en god måte. Hovedprinsippene for saksbehandlingen følger av bvl. § 7-3. Her fremkommer det at saksbehandlingen skal være «betryggende, rask og tillitsskapende». Videre skal den «støtte opp om lovens grunnleggende hensyn».

At saksbehandlingen skal være tillitsskapende kan forstås både i et bredt perspektiv og i et snevert perspektiv. Prosessen i fylkesnemnda må fremstå tillitsskapende utad, slik at befolkningen kan ha tillitt til at prosessene er forsvarlige. Den må også være tillitsskapende innad, ovenfor de som er direkte berørt av behandlingen. Det er dette perspektivet som vil bli lagt til grunn for denne masteroppgaven. Når nemnda behandler saker, omhandler sakene konkrete barn og deres rett til medvirkning må ivaretas på en slik måte at det inngir tillitt hos disse bana. Begrepet “tillitsskapende” er et vidt begrep som rommer mye. Det rommer blant annet at fylkesnemnda skal være uavhengig, og behandle partene likt. Det innebærer også at avgjørelsene må fremstå balanserte og godt begrunnet. Prosessen skal videre være betryggende. Dette vilkåret henger tett sammen med at prosessen skal være tillitsskapende og effektiv.

Videre skal prosessen «støtte opp om lovens grunnleggende hensyn». Det er flere hensyn som må trekkes inn og vektlegges i prosessen. Barnets beste er et grunnleggende hensyn, særlig i barnevernssaker slik det fremgår av § 4-1. Bestemmelsens plassering i loven kan gi inntrykk av at barnets beste bare skal vurderes når det skal iverksettes tiltak etter kapittel fire. Det er imidlertid klart at dette prinsippet skal anvendes ved alle avgjørelser som gjelder barn, også

prosessuelle.⁷ For å sikre at prosessen støtter opp om dette grunnleggende hensynet er barnets medvirkning sentralt, barnets beste kan ikke anvendes riktig dersom barna ikke har fått uttalt seg.⁸

Barnevernloven har flere ulike bestemmelser som er gitt for å sikre barns medvirkning, bestemmelsene vil gjennomgå i det videre og innholdet i disse klarlegges. Det vil skilles mellom barn med partsrettigheter og barn uten partsrettigheter. Selv om retten til medvirkning gjør seg gjeldene uavhengig av om barnet har partsstatus, er det noe forskjell i reguleringen av retten for disse to gruppene.

2.1.2 Barn med partsrettigheter

En part er definert som den personen saken direkte gjelder eller en avgjørelse retter seg mot jf. fvl § 2 bokstav e). Forvaltningsloven kommer til anvendelse i barnevernssaker. Det følger av bvl. § 6-1. I barnevernssaker er det barna saken gjelder og de fleste avgjørelsene retter seg mot dem. Til tross for dette er de fleste barn ikke part i saker for fylkesnemnda.

I bvl. § 6-3 2. ledd fremkommer det at barn over 15 år har partsstatus. Barnevernloven § 6-3 2. ledd utgjør altså en begrensning av forvaltningslovens partsbegrep, etter som det kun er i «særskilte tilfeller» yngre barn får partstatus. De barna som har partsrettigheter, velger selv om de vil gjøre disse gjeldene. Dersom de benytter seg av sine partsrettigheter vil deres rett til medvirkning også være ivaretatt. Barn som er part i saken har rett til innsyn i alle sakens dokumenter. Barna har også krav på god og tilstrekkelig informasjon om hva saken gjelder.⁹ De har rett på den informasjon som er tilgjengelig for fylkesnemnda når saken skal behandles der jf. bvl. § 7-4. Barna blir også representert av en advokat jf. bvl. § 7-8, som skal sikre at de forstår hva saken dreier seg om. Advokaten ivaretar barnas rettigheter og styrker deres rettsikkerhet. Barna har også rett til å møte i nemnda og uttale seg som part dersom de ønsker dette. Videre er det et vilkår for å få partsrettigheter etter § 6-3 2.ledd, at barna klarer å «forstå hva saken gjelder». Dette er et selvstendig vilkår som må være oppfylt i tillegg til at barnet må være fylt 15 år. Vilkåret praktiseres som et snevert unntak, det skal mye til for å ikke innvilge barn over 15 år partsrettigheter. Forarbeidene til loven inneholder ingen anvisning på

---

⁷ Prop. 106 L (2012-2013) s. 210

⁸ General comment no.14 (2013) avsnitt 43

⁹ Prop. 43 L (2011-2012) kapittel 8

hvilke momenter som bør tillegges vekt ved vurderingen av om barna forstår hva saken gjelder.¹⁰

Fylkesnemnda kan også innvilge yngre barn partsrettigheter i «særskilte tilfeller». bvl. § 6-3 2.ledd 2. punktum. Ordlyden gir anvisning på at det må foreligge noe spesielt, for at yngre barn skal innvilges partsrettigheter. Etter ordlyden fremstår det som en snever unntaksbestemmelse. Terskelen er høy i praksis for når partsrettigheter skal innvilges barn under 15 år. Høyesterett har vektlagt om innvilgelse av partsrettigheter har vært nødvendig for at barnets mening skal komme «klart til uttrykk» i saken.¹¹ Formålet med å innvilge partsrettigheter i særskilte tilfeller er å sikre at barnets syn kommer frem, der dette avviker fra foreldrenes og barnevernets. Det kan syntes som om Høyesterett i de fleste saker anser at det ikke er nødvendig å gi barnet partsrettigheter, fordi barnas syn sikres på andre måter, som ved samtale med sakkyndig.¹² I Rt-1999-490 uttalte Høyesteretts kjæremålsutvalg at det ikke er holdepunkter i loven for at det skal legges *«avgjørende vekt på barnets ønske og det behov barnet selv mener å ha for partsrettigheter»*. Dommen falt tre måneder før Norge inkorporerte barnekonvensjonen. Det kan nok tenkes at uttalelsen fra Høyesterett, ville ha blitt moderert noe dersom saken hadde kommet opp for retten i dag. Rettsutviklingen etter at barnekonvensjonen ble inntatt i norsk lov, tilsier at det må legges større vekt på barnets mening i vurderingen av om partsrettigheter skal innvilges, enn det Høyesterett gjør i den overnevnte dommen. Det bemerkes også at Høyesterett i dommen ikke gjør noen vurdering av hva som vil være til det beste for barnet.

Dersom saken gjelder tiltak for barn med atferdsvansker etter bvl. § 4-24 eller menneskehandel etter bvl. § 4-29, vil barna alltid være part i egen sak. Dette følger direkte av § 6-3 2.ledd. Formålet med å gi denne gruppen barn en særlig rett, er å få frem barnets syn fordi dette ofte kan være i konflikt med foreldre og barneverntjenestens mening i slike saker.¹³

2.1.3 Barn uten partsrettigheter

---

¹⁰ Prop. 133 L (2020-2021) s. 376

¹¹ Rt-1998-1592

¹² Rt. 1998 s. 1592, Rt. 1999 s. 490

¹³ HR-1998-501 K s. 1473

For barn uten partsrettigheter har barnevernloven flere bestemmelser som gir barna prosessuelle rettigheter til tross for at de ikke er part i saken. Disse bestemmelsene er ment å sikre barnas rett til medvirkning og informasjon om sin sak. Bestemmelsene gjelder også for barn med partsrettigheter, men vil ikke ha like stor selvstendig betydning, dersom barna gjør sine partsrettigheter gjeldene.

Barns rett til medvirkning følger av bvl. § 1-6. Bestemmelsen slår fast at alle barn som er «i stand til å danne egne synspunkter, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet». Videre følger det at barnets uttalelser skal tillegges vekt etter dets «alder og utvikling», og at de skal få «tilstrekkelig og tilpasset informasjon». Bestemmelsen ble inntatt 20. april 2018 og erstattet da tidligere § 4-1, andre ledd. Hensikten med lovendringen var å presisere barnas rett til å medvirke etter barnekonvensjonens art. 12 og Grl. § 104.¹⁴ Bestemmelsens plassering i lovens innledende kapittel tydeliggjør at retten til å medvirke gjelder for alt arbeid etter barnevernloven og ikke bare ved tiltak etter kapittel 4. Bestemmelsen omfatter også fylkesnemndas arbeid.¹⁵ Barnet har etter § 1-6 en ubetinget rett til å medvirke, men ingen plikt. Dette gjelder for hele beslutningsprosessen. Samtidig har beslutningstakere en plikt til å sørge for at barnet fritt kan medvirke. Begrepet «medvirke» brukes ikke i art.12 eller i Grl. § 104, men departementet legger til grunn at begrepet skal forstås likt som «retten til å bli hørt»¹⁶.

Innholdet i retten til medvirkning er at barnet får tilstrekkelig og tilpasset informasjon, mulighet til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter og at disse tillegges vekt ut fra barnets alder og modenhet.¹⁷ Plikten omfatter både verbal og non-verbal kommunikasjon. Retten til informasjon følger direkte av § 1-6 «barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon». Ordlyden legger opp til en skjønsmessig vurdering. Hva som anses som tilstrekkelig kan være vanskelig å si noe konkret om. Bestemmelsen må tolkes i lys av art. 12. Det må legges til grunn at dersom det skal anses at barnet har fått tilstrekkelig informasjon, må barnet ha fått all relevant informasjon som det trenger for å kunne benytte seg av sin rettighet. Informasjonen må også være tilpasset barnets alder og modenhet. Barnet må også få informasjon om plikten staten har til å høre på det og at det skal tas behørig hensyn til barnets synspunkt. Barnet skal også vite hvordan medvirkningen kan skje og i hvilket omfang og

---

¹⁴ Prop. 169 L (2016-2017) s. 43-44

¹⁵ Prop. 169 L (2016-2017) s. 44

¹⁶ Prop. 169 L (2016-2017) s. 43

¹⁷ Prop. 169 L (2016-2017) s. 43

hvilke følger en slik medvirkning kan føre til. Bestemmelsen må ses i sammenheng med plikten til å dokumentere barnets syn i vedtak jf. § 7-19.¹⁸

At barnet har rett til å uttrykke seg «fritt» gir anvisning på at barnet kan bestemme selv om det vil uttale seg, men også at situasjonen barnet uttaler seg i er fri for press og påvirkning. Det må tilrettelegges for at barnet kan gi uttrykk for sin egen mening. Det kan være at barnet har behov for tolk eller fysiske hjelpemidler. Tilgang til dette må ordnes for at statens plikt skal være oppfylt.¹⁹

Barnevernloven har flere bestemmelser for å sikre barns rett til medvirkning. § 6-3 1.ledd er en spesialbestemmelse som regulerer barns rett til medvirkning ved administrative eller rettslige avgjørelser etter barnevernloven. Aldersangivelsen i bestemmelsen skal ikke anses som en nedre grense for når barnet kan informeres og snakkes med, men som en angivelse av når barnet uansett skal anses som i stand til å medvirke.²⁰ Bestemmelsens ordlyd samsvarer, sett bort i fra aldersgrensen, med ordlyden i § 1-6. Den må ses på som en supplerende bestemmelse som kommer til anvendelse ved administrative og rettslige avgjørelser. § 6-3 har altså et snevrere virkeområde enn § 1-6 som retter seg mot alt arbeid barnevernet foretar seg. Selv om bestemmelsen er plassert i kapittel 6 i loven gjelder den også for fylkesnemnda. I forarbeidene kommer det klart frem at det er det organet som har avgjørelsesmyndighet i saken som har ansvar for å sørge for at barnet har fått muligheten til å benytte seg av sin rett til å medvirke.²¹ Fylkesnemnda har altså har en selvstendig plikt til å sørge for at barnets rett til å bli hørt er tilstrekkelig ivaretatt.

Fylkesnemnda kan blant annet oppnevne en talsperson for barnet etter bvl. § 7-9 for å sikre at barnets mening kommer frem.²² Bestemmelsen slår fast at fylkesnemnda «kan» oppnevne talsperson for barnet når saken skal behandles av nemnda. § 7-9 gir ingen veiledning for når dette skal gjøres, men ordet «kan» tilsier at det er en skjønnsmessig vurdering. I Forskrift av 18. februar 2013 om barnets talsperson i saker som skal behandles i fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker, fremkommer det av § 1 at barnets ønske om å få oppnevnt talsperson skal tillegge stor vekt. Dersom barnet ikke ønsker å få oppnevnt en talsperson, skal det være avgjørende. Dette er i tråd med plikten nemnda har til å sikre seg at barnet blir hørt,

---

¹⁸ Prop. 169 L (2016-2017) s. 142

¹⁹ Prop. 169 L (2016-2017) s. 142

²⁰ Prop. 169 L (2016-2017) s. 45

²¹ Ot. prp.nr. 45 (2002-2003) s. 63

²² Ot. prp.nr. 45 (2002-2003) s. 63

samt at barnet ikke har noen plikt til å uttale seg. Forskriften stiller videre flere krav til hvem som kan oppnevnes som talsperson og hva det innebærer å være talsperson. Det er barnevernstjenesten som skal informerer barnet om muligheten det har til å medvirke gjennom en talsperson. Det skal fremgå av begjæringen til fylkesnemnda om barnet ønsker å snakke med en talsperson, og om barnevernstjenesten vurderer dette som nødvendig Dette følger av § 2 i forskriften.²³ Praksisen med å opprette en egen talsperson for barnet, er den vanligste måten å få barnets stemme frem i nemda.

Barnevernlovens § 7-19 tredje ledd fastsetter krav til begrunnelse når fylkesnemnda fatter vedtak. Bestemmelsen gjelder for barn med og uten partsrettigheter, men er særlig viktig som en rettsikkerhetsgaranti for barn uten partsrettigheter. I tredje ledd andre punktum fremkommer det at «barnets synspunkt» og hvilken vekt dette er tillagt må komme frem i vedtaket. Dette ble inntatt i loven i 2018. Formålet med lovendringen var, «å sikre at barnets rett til medvirkning blir ivaretatt, og at barnets beste blir betryggende vurdert i den enkelte sak».²⁴ Det følger av bestemmelsen at hvordan barnets beste er vurdert også må fremkomme av vedtaket. En nedtegning av barnets medvirkning vil være med å øke bevisstheten om hvilken rolle barnet har hatt i saken, og styrke barnas rettsikkerhet.²⁵ Det er viktig for å sikre ivaretagelse av barnas interesse. Når barnets syn kommer tydelig frem av vedtaket kan dette gi barnet mer forståelse og tillitt til avgjørelsen. Lovfesting av at barns uttalelser skal tillegges vekt og fremgå av avgjørelsen, er også i tråd med barnekomiteens oppfordring. Komiteen oppfordrer til at det etableres lovgiving som sikrer at barna får mulighet til å gi uttrykk for sine meninger gjennom hele prosessen knyttet til alternative omsorgsordninger.²⁶ Når det er pålagt å få frem barnets mening i vedtaket, må dette anses som en ytterligere sikring av at barnet får gitt uttrykk for sine meninger i prosessen i fylkesnemnda. Dersom barnets mening ikke fremkommer eller er vurdert i vedtaket må dette å anses som en saksbehandlingsfeil.

2.2 Er det anledning til å gjøre unntak fra barns rett til medvirkning

Det klare utgangspunktet er at Høyesterett legger stor vekt på at barn skal høres og at barnets rett til å uttale seg i all hovedsak ikke skal innskrenkes. Høyesterett har i flere avgjørelser vist

---

²³ Saksbehandlingsrundskrivnet, punkt 8.2.3

²⁴ NOU 2016:16 s. 266

²⁵ Prop. 169 L (2016-2017) s. 73

²⁶ General comment no. 12 (2009) avsnitt 97

til ordlyden i art 12, Grl. § 104 og bestemmelser i barnevernloven og tatt utgangspunkt i at disse gir anvisning på en absolutt rettighet.²⁷ I HR-2013-1960 tar Høyesterett utgangspunkt i bvl. § 6-3. Høyesterett kommer til at lagmannsretten skulle latt barnet, som var 13 år, fått uttalt seg på nytt før det ble avsatt kjennelse om utsatt iverksettelse. Videre mener de at lagmannsrettens grunnlag for avgjørelsen ikke var forsvarlig, ettersom lagmannsretten ikke hadde innhentet ny uttalelse fra gutten. Kjennelsen fra lagmannsretten ble etter dette opphevet.

Høyesterett har ikke tatt stilling til om det er anledning til å innskrenke retten til medvirkning for barn over 15 år, som har partstatus. Det antas at dette vil være problematisk. Lovgiver har som gjennomgått ovenfor gjort et bevist valg om at barn over 15 år skal gis partsrettigheter, bestemmelsen åpner ikke for unntak. Dersom barnet har behov for å skjermes eller ivaretas på en bestemt måte, må dette ligge innenfor oppgaven til barnets advokat. Spørsmålet er om det likevel i noen saker kan gjøres unntak fra retten til å medvirke for barn uten partsrettigheter.

Det vil i det videre skilles mellom hvordan Høyesterett har vurdert barns rett til å uttale seg i materielle spørsmål og i prosessuelle spørsmål. Når det gjelder materielle spørsmål er den sentrale dommen HR-2019-2301-A. Denne dommen åpner for å innskrenke barnets rett til medvirkning av hensyn til barnets beste i spesielle tilfeller. Dette til tross for at bestemmelsen om medvirkning ikke åpner for unntak. For de prosessuelle spørsmålene kan det virke som om Høyesterett lettere setter barns rett til medvirkning til side. Spørsmålene blir vurdert som for kompliserte til at barna kan forstå og uttale seg om dem.

2.2.1 Avgjørelse av materielle spørsmål

I HR-2019-2301-A behandler Høyesterett spørsmålet om barns rett til å få informasjon og uttale seg etter § 6-3 første ledd, er ubetinget, eller om det er anledning til å gjøre unntak i lys av hensynet til barnets beste. Saken gjaldt fastsettelse av samvær for en gutt på syv år og hans foreldre. Gutten hadde store utfordringer og behov for å bli skjermet og få ro i fosterhjemmet. I kjennelsen kommer Høyesterett frem til at gutten ikke skal informeres eller snakkes med. Det vektlegges at sakkyndig psykolog mener det vil være skadelig for gutten, samt at gutten tidligere har uttrykt sin mening i saken. Høyesterett la også vekt på at tingretten samlet sett

---

²⁷ HR-2021-763-F, HR-2019-231-A

ville ha et forsvarlig avgjørelsesgrunnlag uten at gutten på nytt ble informert og fikk mulighet til å uttale seg.

Høyesterett går i dommen gjennom en rekke rettskilder, både nasjonale og internasjonale. Førstevoterende starter med å gjennomgå barnevernlovens § 6-3 og § 1-4 og viser til hensynet om barnets beste som et grunnleggende og overordnet prinsipp. Hun oppsummerer at etter ordlyd og spesialmotiver fremstår § 6-3 1.ledd som ubetinget. Til tross for dette mener førstevoterende « .... at det i helt spesielle situasjoner må kunne gjøres unntak fra eller tilpasninger fra plikten etter § 6-3». Dette fordi en helt unntaksfri plikt ikke vil rime godt med hensynet til barnets beste.²⁸ Førstevoterende trekker frem at grunnprinsippet til forsvarlighet jf. § 1-4 må anvendes når § 6-3 skal tolkes. Det må altså være forsvarlig å høre barnet.²⁹ Etter dette går Høyesterett så over til å gjennomgå artikkel 12 i konvensjonen, og viser til flere utdrag fra generelle uttalelser fra komitéen. Samlet sett taler dette i følge førstevoterende for at «retten til å bli hørt i normaltilfellene skal være unntaksfri, men likevel slik at barnet ikke skal høres oftere en nødvendig, og at konvensjonen forstås som et hele.»³⁰

HR-2019-2301-A er blitt kritisert av professor Trude Haugli ved Universitetet i Tromsø. Hun tar i sin artikkel «Kommentar til Høyesteretts kjennelse om hensynet til barnets beste og barns rett til å bli hørt» et oppgjør med Høyesteretts tolkning av barnekonvensjonen og forarbeidene, og mener at de ikke gir støtte for en innskrenkende tolkning av barns rett til å bli informert og uttale seg. Haugli advarer mot anvendelse av barnets beste for å innskrenke andre barnerettigheter. Hun mener dette kan åpne opp for at myndighetene kan tilsidesette barns rett til å uttale seg i mange barnevernssaker med støtte i den skjønnsmessige vurderingen av barnets beste. Hun skriver at retten til å bli hørt er en absolutt rettighet etter sin ordlyd og det kan ikke oppstilles noen unntak fra denne. «Noen rettigheter er absolutte – ingen unntaksbestemmelse. Slik er retten til å bli hørt.»³¹ Hensynet til barnets beste og barns rett til medvirkning, er å anse som grunnleggende verdier i konvensjonen og det skal ikke være noen motsetnings forhold mellom dem.³² Det er lett å følge resonnementet til Haugli om at rettigheten er absolutt, men dommen fra Høyesterett viser at ivaretagelsen av barnet kan stå i et motsetningsforhold til ivaretagelse av retten til medvirkning. Til tross for at barnets

---

²⁸ HR-2019-2301-A avsnitt 70

²⁹ HR-2019-2301-A avsnitt 72

³⁰ HR-2019-2301-A avsnitt 86

³¹ Haugli (2020)

³² General comment no. 12 (2009) avsnitt 74

medvirkning er en sentral ved vurderingen av barnets beste, må det etter denne avgjørelsen, allikevel kunne ses bort fra retten til medvirkning, dersom beskyttelsehensynet er tilstrekkelig tungtveiende.

Det er imidlertid, som Haugli trekker frem, en del utfordringer med resultatet i dommen til Høyesterett. Ordlyd og forarbeider yter betydelig motstand mot en innskrenking av rettigheten. I § 6-3 heter det at barn «skal» informeres og få mulighet til å uttale seg dersom de er i stand til å danne seg et synspunkt. Sammenhengen i regelverket støtter også opp om ordlydens absolutte karakter, i § 7-9 fremkommer det at barnets mening «skal» fremkomme av avgjørelser. I § 1-6 står det at barna «har rett». Videre «skal barnets mening» vektlegges etter alder og modenhet. Lovgiver har ikke åpnet opp for en skjønnsmessig vurdering i noen av disse bestemmelsene. En slik mulighet ble vurdert i lovgivningsprosessen, men ble ikke fulgt opp.³³ Samlet sett så taler rettskildebildet altså for en motsatt løsning enn hva Høyesterett endte opp med.

Haugli mener at Høyesterett kunne ha løst saken ved ³⁴ å ta barnets nonverbale uttrykk på alvor. Når barnet tidligere har reagert sterkt på å få informasjon, kan dette tolkes som et nonverbalt uttrykk fra barnet om at det ikke ønsker å medvirke i prosessen. Slike signal må tas på alvor og vektlegges i nemndas vurdering. En slik subsumsjon mener jeg vil være mer i tråd med den absolutte ordlyden i bestemmelsene. Det foreligger imidlertid en feilkilde i at de voksne kan tolke barnets nonverbale uttrykk feil, og tillegge barnet en mening det egentlig ikke har. Det vil kunne utgjøre en krenkelse av barnets rett til «fritt å gi uttrykk for» sine meninger, dersom non-verbale uttrykk blir tillagt en annen betydning enn det egentlig har, slik at feil mening legges til grunn. Ved tolking og vektlegging av nonverbale uttrykk, må det utvises stor forsiktighet, og nemnda bør vurdere om de må støtte seg på fagkyndige i disse vurderingene.

Etter min mening kunne Høyesterett ha løst den overnevnte saken uten å innfortolke et skjønnsmessig unntak. Til støtte for sitt syn viser Høyesterett blant annet til den generelle kommentaren hvor det fremkommer at, «*The Committee emphasizes that a child should not be interviewed more often than necessary, in particular when harmful events are explored. The 'hearing' of the child is a difficult process that can have a traumatic impact on the*

---

³³ Ot.prp.nr. 45 (2002-2003) s. 32

³⁴ Haugli (2020)

child».³⁵ Høyesterett tar uttalelsen til inntekt for at de kan innfortolke et unntak fra retten til å bli hørt i særlige tilfeller, av hensyn til barnet. Haugli mener at uttalelsen ikke åpner opp for et unntak, men gir føringer for hvordan barna skal høres.³⁶ Dersom Høyesterett hadde lagt Hauglis utgangspunkt til grunn, kunne de ha falt ned på at det ikke var «necessary» å høre gutten igjen, nettopp fordi dette ville være traumatiserende for gutten. Selv om gutten ikke har gitt uttrykk for en konkret mening i saken tidligere. Fikk han tidlig i prosessen mulighet til å snakke med sakkyndig. Han valgte da å ikke uttale seg, og hans rett til medvirkning kan derfor sies å være ivaretatt. Nødvendighetsvurderingen er imidlertid også en skjønnsmessig vurdering, selv om «nødvendig» må anses som et strengt kriterium som gir anvisning om en høy terskel. Det antas at det skal mye til før det anses som unødvendig å høre barnet, og det ligger som en forutsetning i uttalelsen fra komiteen at barnet minst en gang tidligere har fått mulighet til å benytte seg av sin rettighet. Løsningen med å ikke høre barnet mer enn nødvendig, vil også ivareta hensynet til barnets beste, som vil stå sentralt i vurderingen av om det er nødvendig å høre barnet på nytt. Dersom man finner at det ikke er nødvendig å høre han på nytt, må man også finne at det er forsvarlig, sett opp mot kravene til at saken må være tilstrekkelig opplyst. Høyesterett vurderte at avgjørelsesgrunnlaget i den konkrete saken var forsvarlig. Dette tilsier at det også vil være forsvarlig å falle ned på at det ikke er nødvendig å høre barnet på nytt. At retten har et forsvarlig avgjørelsesgrunnlag er sentralt i flere avgjørelser som omfatter liknende tema, og kan sies å være en forutsetning for at retten kan falle ned på å ikke la barnet medvirke på nytt.³⁷

Uttalelser fra Sivilombudsmannen har i utgangspunktet ikke rettskildemessig vekt, men det er imidlertid slik at praksisfeltet i all hovedsak retter seg etter Sivilombudsmannens uttalelser. Sivilombudsmannens uttalelse 2016-1152, gir uttrykk for at det ikke er anledning til å begrense barns rett til medvirkning utfra hensynet til barnets beste. Ombudsmannen går igjennom de samme rettskildene som i overnevnte Høyesteretts dom men faller ned på motsatt resultat. Ombudsmannen gir uttrykk for at en forståelse av at «...*saksbehandlingsregelen i barnevernloven § 6-3 kan modereres dersom hensynet til barnets beste tilsier det, jfr. Barnevernloven § 4-1 første ledd*», gir derfor uttrykk for en uriktig forståelse av forholdet mellom barnekonvensjonens artikkel 12 og 3 og barnevernloven § 6-3». ³⁸ Uttalelsen er gitt

---

³⁵ General comment no. 12 (2009) avsnitt 24

³⁶ Haugli (2020)

³⁷ HR-2013-1960-U

³⁸ SOM-2016-1152 punkt 3

før dommen fra 2019, og det er usikkert om ombudsmannen ville ha uttalt seg like bastant nå. Men uttalelsen gir allikevel en illustrasjon på at vurderingen av om barnets beste kan begrunne et unntak fra barns rett til medvirkning, er et juridisk spørsmål det ikke er lett å sette to streker under. Dersom man skal følge Høyesterett sitt utgangspunkt vil dette potensielt kunne åpne for ytterligere praksis med å gjøre unntak fra barns rett til medvirkning og slik kunne uthule denne rettigheten betydelig. Barna som i barnevernssaker er svært ulike og ofte med komplekse og sammensatte behov, det kan by på vanskelige vurderinger dersom man skjønnsmessig skal ta stilling til i hver enkelt sak hvor mye de ulike barna tåler å involveres i eget liv. Og ofte kan det nok være sånn at voksnes behov for å beskytte barna kan komme i forgrunnen.³⁹

2.2.2 Avgjørelser av prosessuelle spørsmål

Det er klart at barnas rett til å medvirke også omfatter avgjørelser knyttet til prosessuelle spørsmål. Komiteen understreker at artikkel 12 gjelder for «*alle relevante rettslige prosesser som angår barnet, uten unntak*».⁴⁰ I HR-2021-763F slår Høyesterett fast at bvl. § 6-3 «*.. gjelder «alle typer saker» som berører barnet, herunder også prosessuelle avgjørelser.*» Videre skriver de at «*Typen avgjørelse vil imidlertid være relevant i vurderingen av om vilkårene i barnevernloven § 6-3 er oppfylt, spesielt dersom barnet er under syv år.*»⁴¹ Det kan virke som om Høyesterett i stor grad skiller mellom prosessuelle avgjørelser og materielle avgjørelser, og det kan syntes som om det er enklere å falle ned på å ikke høre barnet når det gjelder avgjørelser om prosessuelle spørsmål. Høyesterett anvender vilkåret om at «barnet må forstå hva saken gjelder» til å begrunne unntaket. Ofte er dette anvendt uten nærmere begrunnelse enn at spørsmålet er komplisert og med en henvisning til barnets alder. Slik Høyesterett gjør i HR-2021-736-F, hvor spørsmålet var om mormor skulle få lov til å fremme sak om samvær med barnebarnet på 5 år som barnevernstjenesten har overtatt omsorgen for. Høyesterett kommer til at barnet ikke må uttale seg og uttaler «*Det er vanskelig å se at barnet vil være i stand til å danne seg egne synspunkter på dette prosessuelle spørsmålet. En annen sak er at barnets syn må innhentes i forbindelse med en eventuell senere samværssak reist av mormor.*»⁴²

---

³⁹ Haugli 2020

⁴⁰ General comment no. 12 (2009) avsnitt 32

⁴¹ HR-2021-763 F avsnitt 14

⁴² HR-2021-763 F avsnitt 16

Lagmannsretten kommer også til samme resultat i en sak hvor spørsmålet var om far kunne be om tilbakeføring av omsorgen for sitt barn på 8 år. Her viser lagmannsretten til overnevnte dom, og finner at *«Det vil imidlertid ofte være vanskelig å se at barnet kan være i stand til å danne seg egne synspunkter på rene prosessuelle spørsmål, se som illustrasjon HR-2021-763-F hvor forberedende dommer kom til at et seks år gammelt barn ikke skulle høres. I dette tilfellet er barnet åtte år, men lagmannsretten har kommet til, og partene er enige om, at det ikke er hensiktsmessig å informere barnet og la barnet uttale seg om spørsmålet om fars adgang til å kreve tilbakeføring.»*⁴³ Slik jeg ser det, er det uheldig at lagmannsretten formulerer at det ikke er hensiktsmessig å informere barnet og la det uttale seg. Dette kan gi en forståelse av at det må være hensiktsmessig å innvilge barnet rett til å uttale seg og informere det. Dette er ikke i tråd med det som er vurderingstemaet i saken. Det ville her være mer presist å stille spørsmålet om barnet er «i stand til å danne seg egne synspunkter», og gjøre en konkret vurdering utfra det aktuelle barnets alder og modenhet.

Det er imidlertid ikke tvil om at de prosessuelle avgjørelsene vil påvirke barna og at de derfor i utgangspunktet har en rett til å uttale seg. Komiteen har vært klare på at vilkåret «i stand til å danne seg egne synspunkter» ikke skal ses på som en begrensning, men som en forpliktelse til å vurdere barnets evne til å danne seg et eget synspunkt. Partene skal gå utfra at barnet er i stand til det.⁴⁴ Dette tilsier at Høyesterett ikke bare kan anta at barnet ikke er i stand til å danne seg egne meninger. Det bør tilstrebes en grundigere vurdering og begrunnelse av hvorfor akkurat dette barnet ikke vil klare å danne seg egne meninger om det aktuelle spørsmålet. Det kan stilles spørsmål ved om ikke begrunnelsene for manglende uttalelse bør være mer fylldige og balanserte, for og begrunne å innskrenke en menneskerettighet. Begrunnelsene preges av å være generelle og overfladiske, slik som sitatet gjengitt over fra HR-2021-736-F. Det samme kan sies om begrunnelsen i HR-2019-1230-A, en sak etter barneloven hvor spørsmålet var om mor skulle få flytte til Italia med barna, her uttaler førstevoterende om barnas rett til å uttale seg:

«Dette føresett at borna er i stand til å vurdere spørsmålet på eit sjølvstendig grunnlag. Det er ikkje tilfellet her. Borna er for små til å ha noka velgrunna meining om dette komplekse spørsmålet. Partane er samde i å skjerme borna mot spørsmålet om flytting.»

---

⁴³ LH-2021-62426

⁴⁴ General comment no. 12 (2009) avsnitt 20

Heller ikke her viser Høyesterett til noe utover det at barna er for små og spørsmålet for komplekst. Det bemerkes også at barna vurderes under ett, og ikke som selvstendige individer.

2.3 FN's konvensjon om barns rettigheter

2.3.1 Generell kommentar som rettskilde

Det er nødvendig å avklare spørsmålet om hvilken vekt generelle kommentarer fra barnekomiteen må tillegges som rettskilde, før artikkel 12 gjennomgås. Komiteen er det sentrale overvåkningsorganet for barnekonvensjonen. Den gir ut generelle kommentarer til artiklene i konvensjonen og fører kontroll med hvordan de ulike statene følger opp sine forpliktelser. I generell kommentar nr. 12 (2009) tar komiteen for seg anvendelse og tolkningen av artikkel 12.

I NOU 1993:18⁴⁵ drøfter utvalget de generelle kommentarenes rettskildemessige vekt. Utgangspunktet er at ikke kommentarene er bindende for statene, ettersom kommentarene ikke er en del av konvensjonsteksten. Til tross for dette må kommentarene tillegges betydelig vekt ved tolkningen av artikkel 12. Departementet følger opp synspunktet fra NOUén og uttaler følgende: *Ved «vurderingen av hvilken vekt som skal tillegges konvensjonsorganenes uttalelser, må man se hen til i hvilken sammenheng uttalelsen er kommet, hvor klar den er, og om uttalelsen er rettet mot Norge, mot et annet land eller om det er en generell uttalelse.»*⁴⁶ Vekten av kommentarene er også kommentert i flere høyesterettsdommer.⁴⁷ I Rt. 2009 s. 1261 uttaler førstevoterende at *«det er på det rene at komiteuttalelser ikke er folkerettslig bindende»* videre at *«særlig må man vurdere om uttalelsen må ses som en tolkingsuttalelse, eller mer som en tilråding om optimal praksis på konvensjonens område»*. I plenumsavgjørelsen HR- 2020-661-S avsnitt 80 slår Høyesterett fast at de i flere saker har lagt stor vekt på komiteens generelle kommentarer.

Den generelle kommentaren nr. 12 må altså tillegges betydelig vekt ved tolkningen av art. 12. Den er utarbeidet for å gi statene veiledning om hva som må til for at rettigheten skal

---

⁴⁵ NOU 1993:18 s. 89

⁴⁶ Ot.prp.nr. 3 (1998-1999) s.67

⁴⁷ Rt. 2009 s. 1261 avsn. 33-44, Rt. 2012 s. 1985 avsn. 139, HR-2015-2524 avsn.148- 155

realiseres og da særlig i rettslige og administrative prosesser.⁴⁸ Komiteen går i uttalelsen gjennom artikkelens ulike vilkår og gir råd om hvordan de skal tolkes og anvendes, slik at de delene av kommentaren må anses som en tolkningsuttalelse og tillegges stor vekt. Dette vil legges til grunn ved gjennomgangen av art 12 og i drøftelsen av norsk rett.

Barnekomiteen har identifisert fire generelle prinsipper som er styrende for hele konvensjonen.⁴⁹ Artikkel 3 nr. 1 om barnets beste, artikkel 6 barns rett til liv og utvikling, artikkel 2 om ikke diskriminering og artikkel 12 om barnets rett til å bli hørt. Prinsippene skal anvendes som tolkningsprinsipp ved anvendelse av alle bestemmelsene i konvensjonen, samtidig som barnekomiteen har slått fast at de også er uttrykk for positive rettigheter for barn. Komiteen mener at retten til å uttale seg er et av de generelle prinsippene i konvensjonen. Dette *«understreker det faktum at denne artikkelen ikke bare etablerer en rettighet i seg selv, men at den også skal tas hensyn til ved fortolkningen og gjennomføringen av alle andre rettigheter»*.⁵⁰ Staten må altså anvende denne rettigheten som et styrende prinsipp ved fortolkning og gjennomføring av andre rettigheter i konvensjonen. Det vil videre i masteroppgaven i liten grad gås ytterligere inn på de andre prinsippene, til det er oppgavens ramme for liten. Barnets beste vil imidlertid nevnes og trekkes inn der det er nødvendig, ettersom dette grunnleggende hensynet har nær sammenheng med barnets synspunkter.

2.3.2 Barnekonvensjonens artikkel 12

Barnekonvensjonen er inkorporert i norsk rett ved Lov av 21.05.1999 om styrking av menneskeretters stilling i norsk rett (heretter mrl.)⁵¹ Lovens § 3 gir mrl. og dermed konvensjonen, forrang foran andre nasjonale lover, og ved motstrid skal bestemmelsene i mrl. gå foran. Dette gir norske myndigheter en plikt til å sørge for at norsk lovgivning og praksis er i tråd med, og tolkes i lys av artiklene i barnekonvensjonen. Og en plikt til å sikre at barns rettigheter ivaretas i tråd med konvensjonens bestemmelser og hindre krenkelser av disse.

Artikkel 12 om barns rett til å uttale seg lyder slik:

---

⁴⁸ General comment no. 12 (2009) avsnitt 6

⁴⁹ General comment no. 12 (2009) avsnitt 2

⁵⁰ General comment no. 12 (2009) avsnitt 2

⁵¹ Se mrl. § 2. punkt 4

«1. States Parties shall assure to the child who is capable of forming his or her own views the right to express those views freely in all matters affecting the child, the views of the child being given due weight in accordance with the age and maturity of the child.

2. For this purpose, the child shall in particular be provided the opportunity to be heard in any judicial and administrative proceedings affecting the child, either directly, or through a representative or an appropriate body, in a manner consistent with the procedural rules of national law. »

Artikkel 12 nr. 1 gir en generell rett til alle barn, som er i stand til å danne seg egne synspunkt til fritt å gi uttrykk for disse. Synspunktene skal tillegges behørig vekt utfra barnets alder og modenhet. Artikkelen angir at statene *«shall assure»* at barna får uttale seg fritt. Ordlyden tilsier at det er en absolutt rettighet som ikke åpner for å gjøre unntak. I følge barnekomiteens kommentar er ordlyden *«shall assure»* en spesielt kraftfull juridisk term som ikke gir statene noe rom for skjønn. Statene er strengt forpliktet til å tilrettelegge for at plikten gjennomføres.⁵² Når barnet har rett til å uttale seg *«freely»* tilsier dette at barnet ikke utsettes for press eller påvirkning utenfra. Barnet må fritt kunne bestemme seg for om det vil uttale seg, og hvilke meninger det har om saken. For at barnet skal ha en rett til å bli hørt må det imidlertid være *«capable of forming his or her own views»*. Ut fra en naturlig forståelse av ordlyden kan dette oppfattes som en begrensing i barnas rett til å uttale seg. Komiteen er klar på at det ikke skal forstås som en begrensing, men som en forpliktelse til å vurdere barnets evne til å danne seg synspunkter. Det må gjøres konkrete vurderinger av hvert barns evne til å danne seg egne synspunkter om den aktuelle saken, og hva som må gjøres for å tilrettelegge for at de kan uttrykke meningene sine. I dette ligger det at barnet må gis tilstrekkelig informasjon om saken, barnets non-verbale kommunikasjon må anerkjennes, og det må tilrettelegges for de barn som har vansker med å uttrykke sine synspunkt.⁵³ Retten til å uttale seg knyttes i artikkelen konkret opp mot en rett til å uttale seg om *«matters affecting the child»*. Dette må tolkes vidt⁵⁴, og det skal lite til før en avgjørelse, handling eller unnlattelse anses for å vedrøre barn. Retten til å uttale seg om forhold som vedrører barn, gjelder både barn som enkelt individ og barn som gruppe.⁵⁵

I artikkel 12 nr. 2 er det konkretisert at barn skal *«in particular be provided the opportunity to be heard in any judicial and administrative proceedings affecting the child»*. Fylkesnemnda,

---

⁵² General comment no. 12 (2009) avsnitt 19

⁵³ General comment no. 12 (2009) avsnitt 21

⁵⁴ General comment no. 12 (2009) avsnitt 27

⁵⁵ General comment no. 12 (2009) avsnitt 9

som et domstolliknende organ, omfattes av ordlyden. Behandlingen i nemnda er en rettslig saksbehandling og barna skal altså gis en særlig anledning til å uttale seg. Ordlyden tilsier et skjerpet krav til myndighetene om å sikre rettigheten i slike situasjoner. Retten til å uttale seg i rettslige prosesser, stiller krav til myndighetene om å skape en tilgjengelig og barnevennlig prosess som gjør det mulig for barna å bli hørt på en effektiv måte.⁵⁶ Dette må ses i sammenheng med at barna har rett til å uttale seg fritt. Barna har rett til å uttale seg, «*either directly, or through a representative or an appropriate body*». Det må altså være opp til barnet selv å velge om det vil uttale seg direkte eller gjennom en representant, hvis det ønsker å uttale seg. Det avgjørende her er at barnets representant formidler barnets synspunkt riktig til den eller de som skal ta avgjørelsen, samt at representanten er egnet til oppgaven. Ofte er det nærliggende at det er foreldrene som presenterer barnets syn på saken, men her må man være seg bevisst at det kan være en risiko for interessekonflikt mellom barn og foreldre.⁵⁷ I en sak om omsorgsovertakelse vil en slik interessekonflikt ofte være tilstede. Selv om foreldrene nok kan uttale seg om barnas ønsker vil dette ikke være tilstrekkelig til å oppfylle forpliktelsene etter art 12 i slike saker. Det kan ikke uten videre legges til grunn at det er barnets frie mening som legges frem. Det kan være at barnet opplever seg presset til å uttale seg i tråd med foreldrenes syn, og det er også en fare for at foreldrene vil la sitt syn påvirke hvordan de legger frem barnas meninger for nemnda.

Retten til å uttale seg skal gjøres på en slik måte at det er «*in a manner consistent with the procedural rules of national law*». Det må være prosessuelle regler som den som skal representerer barnet må følge og som er i tråd med forpliktelsene etter barnekonvensjonen.

Retten til medvirkning henger tett sammen med artikkel 3 nr. 1 hensynet til barnets beste. Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle saker som omhandler barn. Ved avgjørelser vedrørende barns rett til å uttale seg, må hensynet til barnets beste trekkes inn. Samtidig er det antatt at man vanskelig kan ta stilling til hva som er barnets beste, dersom barnets mening ikke er hørt og vurdert. Barnekomiteen har uttrykt dette på følgende måte:

«There is no tension between articles 3 and 12, only a complementary role of the two general principles: one establishes the objective of achieving the best interests of the child and the other provides the methodology for reaching the goal of hearing either the child or the children. In fact, there can be no correct application of article 3 if the components of

---

⁵⁶ General comment no. 12 (2009) avsnitt 34

⁵⁷ General comment no. 12 (2009) avsnitt 36

*article 12 are not respected. Likewise, article 3 reinforces the functionality of article 12, facilitating the essential role of children in all decisions affecting their lives.».*⁵⁸

I dette ligger det at når fylkesnemnda skal ta avgjørelser om hvordan et barn skal høres, må det gjøres med utgangspunkt i hva som er til barnets beste. Samtidig må barnets meninger tillegges vekt ved avgjørelser av hva som er det beste for barnet.

2.4 Barnets medvirkningsrett i EMD

Den europeiske menneskerettsdomstolen (heretter EMD) har ingen formell rolle i utviklingen av barnekonvensjonen. Deres oppgave er å avgjøre om det foreligger brudd på de europeiske menneskerettighetene som er nedfelt i den europeiske menneskeretts konvensjon (heretter EMK). Barnets rett til medvirkning er ikke tatt inn i EMK. Domstolen har flere ganger avgjort norske barnevernssaker. I avgjørelser som omhandler barn og barnevernssaker vil imidlertid barnekonvensjonen ofte refereres til som en relevant kilde,⁵⁹ og EMD har innfortolket retten til å bli hørt som en del av de prosessuelle garantier i EMK art. 8.⁶⁰ Særlig er barnets beste trukket frem som et ledende hensyn. Til tross for dette har barnets rett til å uttale seg og bli behandlet som et selvstendig rettsobjekt ikke fått stort gjennomslag i prosessen i EMD. Barnets stemme har i all hovedsak vært fraværende i avgjørelser fra domstolen. I storkammeravgjørelsen Strand-Lobben vs. Norway⁶¹ slår domstolen fast uten nærmere drøftelse at den biologiske moren kan klage på vegne av barnet til tross for at hun har mistet foreldreansvar og barnet er bortadoptert.⁶² Domstolen finner ikke at det foreligger en interessekonflikt mellom barnet og hans biologiske mor. Barnet er ikke hørt i denne avgjørelsen, og om barnet selv mener at dets rettigheter etter EMK art. 8 er krenket, er det ikke tatt stilling til.

Et mindretall i Strand-Lobben dommen dissenterte på dette punktet, og tar til orde for at barnet har behov for å representere seg selv uavhengig fra de biologiske foreldrene i saker for EMD. Mindretallets perspektiv er at dersom, *“the child’s rights and best interests are to be taken seriously, the child needs independent representation by a person who is not involved in*

---

⁵⁸ General comment no. 12 (2009) avsnitt 74

⁵⁹ Case of Mohamed Hasan v Norway no.27496/15 avsnitt 122-123, Paradiso and Campanelli v. Italy (GC) no.25358/12 avsnitt 77

⁶⁰ NOU 2016:16 side 56

⁶¹ Case of Strand Lobben and others v. Norway no. 37283/13 (GC)

⁶² Case of Strand Lobben and others v. Norway no. 37283/13 (GC) avsnitt 156-159

the underlying conflict and is capable of taking the child's perspective in the matter."⁶³ Det er uheldig at avgjørelsene fra EMD i liten grad reflekterer barnas stemme og syn. Dette er med å undergrave barns status og deres stiling som selvstendige rettssubjekter med egne rettigheter, og i ytterste konsekvens barnekonvensjonens status. Som mindretallet skriver "*If the Court is genuinely to embrace, in line with the Convention on the Rights of the Child, the idea of children as subjects of distinct individual rights and the need to regard the best interests of the child as a primary consideration, it appears necessary to make changes also in the procedural practices*".⁶⁴ Særlig viktig blir dette med tanke på at barnets beste og barnets mening henger så uløselig sammen. Det kan utgjøre en krenkelse av EMK art. 8, dersom foreldre eller barn ikke har blitt involvert i tilstrekkelig grad til å kunne ivareta sine interesser i avgjørelsesprosessen. Artikkel 8 verner også barnet.⁶⁵

Sakene for EMD er stort sett er fremmet av foreldrene som påstår sine og barnets menneskerettigheter krenket, og ikke av barnet selv. Dette kan nok være en forklaring på at sakene ofte har mindre fokus på barnets selvstendige rettslige stilling. Av hensyn til den videre utviklingen av barns medvirkningsrett hadde det vært en fordel at EMD fikk et tydelig mandat til å ivareta barns rett til medvirkning. I så fall må Europarådet endre EMK og innta bestemmelser om barns medvirkning i EMK. Dette ville gitt en ytterlig styrking av barnets rett til medvirkning, ettersom manglende medvirkning da kunne påberopes ovenfor domstolen som en krenkelse.

Det kan virke som om det begynner å skje en endring i EMD's praksis. I en av siste avgjørelsene rettet mot norsk barnevern la domstolen vekt på barnets mening i avgjørelsen, "*The Court also observes that the decision aligned with X's own wishes*".⁶⁶ EMD frifinner Norge i denne avgjørelsen og finner at det ikke foreligger krenkelse av EMK art. 8. Ses domstolens vektlegging av barnets ønske i denne saken, sammen med uttalelsene fra mindretallet i Strand-Lobben gir det grunn til å håpe at barnets medvirkning også vil få en mer sentral plass i EMD's praksis fremover.

---

⁶³ Case of Strand Lobben and others v. Norway no. 37283/13 (GC) avsnitt 7 s. 96

⁶⁴ Case of Strand Lobben and others v. Norway no. 37283/13 (GC) avsnitt 12 s.98

⁶⁵ Prp.133 L (2020-2021) s. 371

⁶⁶ Case of A.A vs. Norway no. 59082/19 avsnitt 32

2.5 Er norsk lov og praksis i tråd med våre plikter etter konvensjonen

For at staten skal oppfylle sine forpliktelser etter konvensjonen må det lages systemer og lovgivning som ivaretar og tilrettelegger tilstrekkelig for barns medvirkning. Dette må også gjenspeile seg i praksis. Det er som tidligere gjennomgått, flere bestemmelser i barnevernloven som har som formål å tilrettelegge og sikre barns rett til å uttale seg. Barnevernloven er i følge lovgiver og Høyesterett i tråd med våre forpliktelser etter art 12. Dette har lovgiver lagt til grunn ved utarbeidelsen av bestemmelsene og Høyesterett har slått det fast i flere dommer. Det er imidlertid steder i lovgivningen hvor bestemmelsene kan føre til at vernet er dårligere enn det som må antas å være intensjonen i konvensjonen. I dette kapitlet vil dette belyses, samt hvordan lovgivningen har ført til at praksis i Fylkesnemnda noen ganger ikke oppfyller alle kravene til medvirkning.

Barnevernlovens § 6-3 1.ledd ble gjort rede for i kapittel 2.2.3. Det problematiske med denne bestemmelsen er at det er inntatt en 7 års grense. Departementet mente at aldersgrensen kombinert med en skjønnsmessig adgang til å høre de yngre barna er i tråd med artikkel 12.⁶⁷ Komiteen fraråder imidlertid å ha aldersgrenser i bestemmelser, fordi dette kan begrense barnets rett til å uttale seg.⁶⁸ § 6-3 åpner for å gi yngre barn mulighet til å medvirke så fremt de forstår hva saken gjelder. I praksis har det vist seg at en slik aldersgrense kan ha stengt for mindre barns medvirkning. Dette kan nok forklares med at små barn kan ha vanskeligheter med å forstå, eller ikke har kapasitet til å ta stilling til så store spørsmål som en barnevernssak ofte innebærer. Barnets alder alene kan imidlertid ikke begrunne at det ikke har fått uttale seg. I hver enkelt sak må det fortas en konkret og individuell vurdering hvor barnets modenhet og sakens innhold må trekkes inn. Komiteen uttaler også at «jo større virkning utfallet av saken har på barnets liv, desto mer relevant er en kompetent vurdering av barnets modenhet».⁶⁹ Barnevernssaker vil som hovedregel alltid har stor innvirkning på barns liv, og dette stiller store krav til vurderingen av barnets modenhet. Som beskrevet i kapittel 2.3.2 kan det synes som om Høyesterett har en vei å gå i denne vurderingen når det kommer til avgjørelser av om barn skal få uttale seg om prosessuelle spørsmål.

---

⁶⁷ Ot.prp.nr. 45 (2002-2003) s. 32

⁶⁸ General comment no. 12 (2009) avsnitt 21

⁶⁹ General comment no. 12 (2009) avsnitt 29 til 30

En undersøkelse gjort av Ingunn Festøy Alvik ved Oslo Met undersøker praksis ved fylkesnemndene etter avgjørelsene fra EMD og hvordan fylkesnemnda har justert sin praksis. Alvik har sett på hvordan 50 barn har fått medvirket i sin sak for fylkesnemnda. Undersøkelsen viser at «*Det er en klar tendens til at barna høres når de er fylt syv år, mens det i noe mindre grad legges opp til at barna kan medvirke før de er fylt syv år*». ⁷⁰ Hun konkluderer så, «*For barn over syv år er konklusjonen at barns rett til medvirkning i hovedsak praktiseres i samsvar med gjeldende rett. Barn under syv år bør høres i større grad for at praksis skal være i samsvar med rettstilstanden. Det bør også legges mer vekt på de minste barnas andre signaler enn språk som uttrykk for deres oppfatning.*»⁷¹ Dette samsvarer med funnene i undersøkelsen Oxford Research gjennomførte i 2019, der prøveordningen med samtaleprosess i fylkesnemnda ble evaluert. I den undersøkelsen ble det også sett på hvordan barna medvirket i prosessen. Funnene fra undersøkelsen ⁷² tyder på at barn under 7 år i liten grad får muligheten til å medvirke ved å uttale seg i egen sak. Barna som var over 7 år fikk oppnevnt talsperson, mens for de yngre barna ble annenhånds opplysninger, som rapporter fra besøkshjem, lagt til grunn. Det fremkommer ikke i undersøkelsen hvorvidt det var gjort en selvstendig vurdering av om barna var i stand til å danne seg egne synspunkter og således burde blitt hørt. Det kan ut fra disse undersøkelsene, se ut til at lovens aldersgrense og den skjønnsmessige vurderingen av om barnet «forstår hva saken gjelder» har ført til at barn under 7 år ikke alltid får oppfylt sin rett til å medvirke.

Komiteen understreker at for en fullstendig gjennomføring av art. 12 må barns ikke-verbale kommunikasjon anerkjennes og respekteres. I norske barnevernssaker trekkes ofte barnets nonverbale uttrykk inn som et symptom på hvordan deres omsorgssituasjon har vært, uten at det anses som et uttrykk for barnets mening. Særlig for de yngste barna vil nok deres atferd trekkes inn i vurderingen. Dette kan kanskje kompensere noe for den manglende vurderingen, og tilretteleggelsen for en mer direkte medvirkning.

Fylkesnemndas leder kan oppnevne en talsperson etter jf. § 7-9. Den som oppnevnes skal være særlig egnet til oppgaven. I forskrift om barnets talsperson fremkommer det at den som nemnda skal oppnevne som talsperson må ha «erfaring fra arbeid med barn» jf. forskriftens § 3. Ordningen er ment å ivareta barnet og sikre at en uavhengig person oppnevnes og legger

---

⁷⁰ Festøy Alvik, OsloMet Skriftserie 2021 nr 4 s.121

⁷¹ Festøy Alvik, OsloMet Skriftserie 2021 nr.4 s.121

⁷² Oxford research, Evaluering av forsøk med samtaleprosess i fylkesnemnda s. 42

frem barnets syn. Dersom det er oppnevnt en sakkyndig i saken, vil det normalt være vedkommende som snakker med barnet og det er ikke nødvendig å oppnevne talsperson.

Det kan etter mitt syn stilles spørsmålstegn ved om ordningen med talsperson er en ordning som er tilstrekkelig barnevennlig og tilpasset barnets behov, slik komiteen stiller krav om⁷³. Selv om de som på tar seg oppdrag som talsperson skal være egnet til å snakke med barn, er talspersonen en fremmed for barna, og vedkommende kan ha en nokså stram tidsramme og et oppdrag å utføre. Om barnet får nødvendig tillitt til å kunne uttale seg er i stor grad tilfeldig. Det avhenger av om barnet og talspersonen finner tonen. Ordningen med talsperson er ikke i strid med barnekonvensjonen. Den er imidlertid heller ikke helt i tråd med anbefalingene fra komiteen, om «at barnet gis anledning til å bli hørt direkte i enhver saksbehandling der dette er mulig».⁷⁴ Det er ikke noe i barnevernloven som stenger for at barna skal kunne høres direkte for nemnda, men det vanligste er at det oppnevnes en talsperson. For barn som barnevernet har overtatt omsorgen for, gir barnevernloven en rett til barnet om å ha med seg «en person barnet har særlig tillit til» når det skal medvirke i sin sak jf. § 1-6 siste punktum. Begrunnelsen for denne ordningen er at barnet kan ha behov for en person de har tillitt til for å kunne gi uttrykk for sine meninger ovenfor barnevernet. Det er vel grunn til å tro at dette også gjør seg gjeldene når barna skal uttale seg i forkant av en omsorgsovertakelse til en fremmed talsperson. Det er underlig at denne rettigheten bare skal gis til en begrenset gruppe barnevernsbarn. Det er heller ikke vanlig i praksis å la barna få velge hvordan de skal uttale seg. Dette er etter mitt syn ikke i tråd med anbefalingene til komiteen om at barnet selv må få velge hvordan og om det vil uttale seg.⁷⁵

I generell kommentar fremgår det at «...*right to information is essential, because it is the precondition of the child's clarified decisions...*»⁷⁶ Retten til informasjon er vernet av BK art. 17 og er sentral for oppfyllelse av art. 12. Artikkel 17 er en selvstendig rett, uten riktig og tilstrekkelig informasjon kan heller ikke barnas rett til å uttale seg bli oppfylt. Gjennomføringen av art. 17 er en forutsetning for realiseringen av art. 12.⁷⁷ I § 1-6 fremgår barnas rett til informasjon direkte av bestemmelsen. Til tross for dette kan det være utfordrende å sørge for at barna får tilstrekkelig og oppdatert informasjon. Praksis tyder på at

---

⁷³ General comment no. 12 (2009) avsnitt 34

⁷⁴ General comment no. 12 (2009) avsnitt 35

⁷⁵ General comment no. 12 (2009) avsnitt 35

⁷⁶ General comment no. 12 (2009) avsnitt. 25

⁷⁷ General comment no. 12 (2009) avsnitt 82

barna ikke får tilstrekkelig informasjon. Barna opplever å ikke bli godt nok informert og at de ikke får komme med egen informasjon i saken.⁷⁸ Retten til informasjon omhandler både en rett til tilstrekkelig informasjon i forkant av avgjørelsen og informasjon i etterkant om hva som ble avgjort og hvorfor. Videre også hvordan barnets uttalelser ble vurdert og vektlagt.⁷⁹

Forandringsfabrikken er en organisasjon som jobber for å gjøre systemer for barn bedre, gjennom at barn og unge bidrar direkte. I 2020 gjennomførte de en undersøkelse hvor de har snakket med 100 barn som er under omsorg av barnevernet om deres opplevelse ved saker om samvær og tilbakeføring. Rapporten fra Forandringsfabrikken viser at retten til informasjon ofte ikke er tilstrekkelig ivaretatt. Mange av barna har opplevd at de ikke får tilstrekkelig informasjon, særlig om hva deres uttalelser skal brukes til og om hva som blir bestemt i ettertid.⁸⁰ Dette er et brudd på art. 12 fordi manglende informasjon i forkant kan føre til at barna uttaler seg på feil grunnlag og ikke får mulighet til å ta stilling til relevant informasjon. Den manglende informasjonen i etterkant kan føre til usikkerhet og manglende tillitt til fylkesnemndas avgjørelser, som igjen kan føre til manglede vilje til å uttale seg fritt neste gang. Oppsummert opplever ungdommene den manglede informasjon slik. *«De fleste av oss har ikke fått en ordentlig grunn for hvorfor samvær ble bestemt akkurat sånn. Mange av oss har ikke fått noen grunn eller ikke blitt fortalt nok til at vi forstår. Noen av oss har merket at voksne har holdt ting tilbake. Når vi ikke har forstått hele grunnen, har vi begynt å tenke på hva den egentlige grunnen kan være.»*⁸¹

Barna må i etterkant av avgjørelsen informeres om hvordan deres synspunkter er blitt brukt. De må få anledning til å komme med innsigelser og påvirke tolkningen av deres utsagn. Barna har også krav på en tilbakemelding på hvordan deres uttalelser er vektlagt og hvordan det har påvirket resultatet.⁸² Det fremkommer ikke direkte av barnevernloven hvem som har ansvar for at barna informeres om avgjørelsen etter at den er tatt av fylkesnemnda. Når vedtaket blir fattet vil foreldrene bli ivaretatt av sin advokat som informerer dem om avgjørelsene. Av saksbehandlingsveilederen som er utarbeidet av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet fremkommer det at *«Barneverntjenesten har ansvaret for å iverksette vedtak etter behandling i fylkesnemnda, og for å følge opp tiltaket. Dette innebærer et løpende og helhetlig ansvar for*

---

⁷⁸ Prop. 169 L (2016-2017) s. 45

⁷⁹ Prop. 169 L (2016-2017) s. 45

⁸⁰ Forandringsfabrikkens rapport «Det handler om oss» s. 45

⁸¹ Forandringsfabrikkens rapport «Det handler om oss» s. 45

⁸² General comment no.12 (2009) avsnitt 45

oppfølging av barnet, samt en plikt til utarbeiding av skriftlige planer for dette».⁸³ Dette taler for at det er barnevernstjenesten som skal informerer barna. I praksis er det nok ofte foreldrene som gir barna den første informasjonen om vedtaket, og deretter barnevernstjenesten i forbindelse med effektueringen av et eventuelt vedtak. Hvordan barna blir informert og hvilken informasjon de får i etterkant varierer fra sak til sak. Av Forandringsfabrikkens rapport fremkommer det at 84 % av de spurte barna ikke har fått vite hvorfor samvær ble bestemt som det ble.⁸⁴ Når det ikke er formalisert hvem som skal gi barna tilbakemelding kan dette åpne opp for ulike praksiser og varierende grad av ivaretagelse av barns rett til informasjon om avgjørelsen og dens innhold. Dette står i et motsetningsforhold til uttalelsene fra barnekomitéen om at det er avgjørelsesorganet som har ansvar for å informere om avgjørelsen. «*Since the child enjoys the right that her or his views are given due weight, the decision maker has to inform the child of the outcome of the process and explain how her or his views were considered. The feedback is a guarantee that the views of the child are not only heard as a formality, but are taken seriously.*»⁸⁵ Denne garantien er ikke tilstrekkelig ivare tatt i fylkesnemnda. I tingretten kan man se at det har skjedd en utvikling på dette området. Her er det utarbeidet en veileder med et eget punkt for hvordan dommeren skal snakke med barn og også gi barnet en tilbakemelding om resultatet i saken til barnet.⁸⁶ I den nye barnevernloven fremkommer det, at barna kan snakke direkte med nemnda. Dette vil kanskje også føre til en større bevissthet rundt nemndas ansvar for å informere om hvordan barnets mening er blitt brukt i avgjørelsen.

Når barna skal benytte seg av sin rett til å uttale seg så skal dette være frivillig. I dette ligger det at barna aldri skal måtte gi uttrykk for sin mening hvis de ikke ønsker. Barna skal også gjøres kjent med at de kan avslutte høringen når de måtte ønske. Ordlyden i § 1-6 antas å være i tråd med dette, barna skal etter bestemmelsen utrykke seg «fritt». I utgangspunktet kan dette høres ut som et enkelt moment å ivareta. Barnet blir informert om at det ikke må uttale seg og at det kan velge selv om det vil si noe. Dette kan imidlertid ikke være tilstrekkelig til at staten har oppfylt sin plikt etter konvensjonen. Barn i barnevernet står ofte i en lojalitetskonflikt og kan oppleve press fra barnevern og foreldre til å gi uttrykk for enkelte meninger. Det å skape en trygg ramme rundt samtalen er av stor betydning for

---

⁸³ Saksbehandlingsrundskrivnet, punkt 10

⁸⁴ Forandringsfabrikkens rapport «Det handler om oss» s. 8

⁸⁵ General comment no. 12 (2009) avsnitt 45

⁸⁶ Praktiske anbefalinger for domstolsbehandling til barnets beste i saker etter barnevernloven (2019)

gjennomføringen av art. 12. Fylkesnemnda må sørge for at barnet opplever en trygghet og en reell mulighet til fritt å gi uttrykk for sine meninger. Det kan være utfordrende å etablere denne tryggheten i barnevernssaker. Videre skal omgivelsene samtalen gjennomføres i, og arbeidsmetodene være barnevennlige og tilpasses barnas kapasitet og evner.⁸⁷ Barnet må få tilstrekkelig tid til å forberedes og til å gi uttrykk for sine meninger. Det må tas hensyn til det enkeltes barns behov for støtte og tilrettelegging i tråd med dere alder og utvikling. Dette stiller krav til de som skal snakke med barna. Barnet må informeres om hvordan og hvor det skal snakkes med og gi mulighet til selv å komme med føringer om hva som er best for seg.

Barnets synspunkter skal behandles med respekt. I dette ligger det at de voksne må anerkjenne og bygge videre på det barna sier og forvalte uttalelsene på en måte som for barnet oppleves respektfullt⁸⁸. I barnevernsloven er dette ivaretatt gjennom § 7-19 tredje ledd, barnets uttalelser skal tillegges behørig vekt og fremkomme av vedtaket. Barnets mening må komme klart frem, hvordan den er vektlagt, og hva som er lagt vekt på eller ikke må fremstå tydelig. Dette er viktig fordi det vil skape legitimitet, og stryke barnas tillitt til systemet. Høyesterett opphevdde en dom om utsatt iverksettelse av samvær fra lagmannsretten med begrunnelse i at barnet stemme ikke kom frem i dommen. De uttaler: *«når et barn på 13 år ikke har fått anledning til å uttale seg før lagmannsretten avsa sin kjennelse, har denne feilen slike likhetstrekk med brudd på det grunnleggende prinsippet om rett til kontradiksjon at det skal lite til før feilen medfører at avgjørelsen må oppheves»*.⁸⁹ Undersøkelsen til Festøy Alvik belyser at nemnda viser til barnets mening i sakene, men det varierer hvilken vekt barnets uttalelser gis og ikke alltid kommer det uttrykkelig frem hvor stor vekt som tillegges. *«Tendensen er at det legges stadig større vekt på barnas ønsker etter hvert som de blir eldre og mer modne, hvilket er i samsvar med gjeldende rett»*.⁹⁰

Spørsmålet er på hvilket tidspunkt retten til å uttale seg inntre. Det må legges til grunn at retten til å uttale seg må inntre før en avgjørelse tas. Når avgjørelsen alt er tatt så vil formålet med at barnet skal uttale seg ikke lenger kunne realiseres. Dette kan også leses ut av ordlyden i art. 12, at det barnet sier skal tillegges «due weight». Uttalelsene kan ikke tillegges vekt i avgjørelsen dersom de er innhentet etter at avgjørelsen er tatt. Hensikten med barns uttalelsesrett er jo nettopp at barnet skal kunne medvirke i forkant av avgjørelser som får

---

⁸⁷ General comment no. 12 (2009) avsnitt 34

⁸⁸ General comment no. 12 (2009) avsnitt 134 bokstav i)

⁸⁹ HR-2013-1960-U

⁹⁰ Festøy Alvik, OsloMet Skriftserie 2021 nr.4 s.116

betydning for deres liv. Slik at barnet opplever å bli tatt på alvor, og få være med å påvirke sin egen sak. Hvor tett opp til avgjørelsen barnet må høres, er vanskeligere å gi et klart svar på. Dette må antagelig avgjøres utfra en vurdering av hva som kan anses som et forsvarlig og oppdatert beslutningsgrunnlag. I dette ligger det et krav om at barnets uttalelser må være relativt nye og oppdaterte slik at det kan legges til grunn at de gir uttrykk for barnets mening på tidspunktet vedtaket i nemnda skal fattes. jf. bvl. § 7-3. I HR-2019-A finner ikke Høyesterett holdepunkter for at tingretten ikke hadde et forsvarlig avgjørelsesgrunnlag å bygge på når det var 16 måneder siden barnet var blitt hørt, ettersom den sakkyndige uttalelsen om barnet burde uttale seg var avgitt kun uker før avgjørelsen.⁹¹ Barnets uttalelser må ut fra forsvarlighets vurderingen komme så tett opp til behandlingen i fylkesnemnda at de relevante temaene i saken er tilstrekkelig belyst. Slik at barnet kan få tilpasset informasjon og mulighet til å uttale seg om de ulike temaene som er relevante i barnet sak. Barnets rett til å uttale seg gjelder uavhengig av alder,⁹² men utøvelsen av statens plikt til å innhente barnets synspunkt endres med barnets alder og utvikling, i samspill med saken og hvilke tema som er sentrale. Når saken står for nemda vil dette aktualisere spørsmål om hvor barnet ønsker å bo og hva de tenker om samvær, og hvordan de ønsker at deres stemme skal bli hørt i nemndsbehandlingen. Dette er spørsmål som kanskje ikke har vært aktuelle tidligere i saksbehandlingen, saken kan utvikle seg og nye viktige spørsmål kan dukke opp under veis slik at barnets rett til å uttale seg på ny blir realisert. Barns uttalelserrett er ment å sikre barnets prosessuelle rettigheter og avdempe konsekvensen av at de ikke får partstatus i saken.

2.5.1 Samtaleprosess

Samtaleprosess er en relativt ny prosessordning i barnevernssaker. Etter å ha vært en prøveordning i utvalgte fylkesnemnder siden 2016, ble ordningen inntatt i loven som en alternativ prosessform ved lov 19. juni 2020 nr. 74. Samtaleprosess innebærer at nemndlederen tar initiativ til samtaler for å forsøke å få til enighet mellom partene.⁹³ Ordningen er hjemlet i § 7-25 og her fremkommer det at formålet med samtaleprosess er å bedre partenes kommunikasjon og åpne opp for at de kan bli enige om en løsning som er til barnet beste. Departementet skriver i innstillingen til lovforslaget at «*Samtaleprosess*

---

⁹¹ HR-2019-2301-A avsnitt 72.

⁹² General comment no. 12 (2009) avsnitt 21

⁹³ Innst. 310L (2019-2020) s. 2

*vurderes å være særlig egnet til å bedre kommunikasjon og dialog mellom partene».*⁹⁴ Hva det vil ha å si for barns medvirkning fremkommer ikke. Departementet nøyer seg med å uttale at dersom «*..barn/ungdom er part i saken, skal samtykke til samtaleprosess også innhentes fra barnet. Departementet vil vurdere om barns medvirkning i samtaleprosess bør reguleres nærmere i forskrift»*⁹⁵. Undersøkelsen utført av Oxford Research så på ulike momenter ved ordningen, blant annet hvordan barns medvirkning ble ivaretatt. Undersøkelsen viser at barnet blir hørt før møtet, det kan være sakkyndig som skal følge samtaleprosessen eller en annen uavhengig sakkyndig som snakker med barnet.⁹⁶ Videre kan sakkyndig snakke med barnet mellom møtene og innhente barnets syn på det som er tatt opp.⁹⁷ Det er imidlertid som oftest gjennom en talsperson at barnets stemme kommer frem i samtaleprosessen også. I undersøkelsen fremkommer det at for barn over 7 år er dette det mest vanlige. Barn under 7 år får ikke oppnevnt talsperson, men deres mening kan legges til grunn ut fra samvær- eller besøksrapporter.⁹⁸ Samlet sett kan det se ut til at ordningen ivaretar barnas rett til medvirkning på en god måte. Samtaleprosess fremstår som noe mer uformelt enn en ordinær nemndsbehandling, noe som nok passer bedre for barn og unge å delta i. Også for denne prosessformen vil det naturlig nok være forskjell på hvor delaktig barna vil være utfra om de har partstatus eller ikke. Dersom barna deltar i selve møte, stiller dette igjen krav til nemndsleder om å ivareta barnet og sørge for at det ikke utsettes for press og forventinger fra foreldre og barnevern, som står i veien for at de fritt kan uttrykke sine meninger.

Barns rett til medvirkning gjelder også for valg av prosessform. Om saken skal behandles etter samtaleprosess eller som ordinær sak, må kunne anses for å være et forhold som angår barnet. Slik at barna som ikke har selvstendige partsrettigheter også bør informeres om muligheten for samtaleprosess og hva som skiller dette fra ordinær behandling i nemnda. Barna bør så få komme med en uttalelse om dette, som skal tillegges vekt etter barnet alder og modenhet. Det er slik jeg ser det en svakhet i § 7-25 at det ikke er inntatt i ordlyden vedsiden av at det må innhentes samtykke fra private parter, at barnets mening skal vektlegges ved avgjørelsen.

---

⁹⁴ Innst. 310L (2019-2020) s. 2

⁹⁵ Innst. 310L (2019-2020) s. 2

⁹⁶ Oxford research, Evaluering av forsøk med samtaleprosess i fylkesnemnda s. 33

⁹⁷ Oxford research, Evaluering av forsøk med samtaleprosess i fylkesnemnda s. 37

⁹⁸ Oxford research, Evaluering av forsøk med samtaleprosess i fylkesnemnda s. 42

2.5.2 Medvirkning i akuttsituasjoner

Fylkesnemnda behandler også klager over akuttvedtak fattet av barnevernstjenesten jf. bvl. § 4-6 annet ledd. Disse sakene har til felles at det er vedtak fattet i en situasjon som er akutt. Barnet må ut av hjemmet med én gang for å unngå at det påføres vesentlig skade. Når avgjørelser tas i slike situasjoner, kan det gjøre det vanskeligere å tilfredsstille kravene til barns rett til medvirkning. Mange av kravene som er oppstilt av barnekomiteen kan måtte settes til side fordi det haster å få barnet ut av en potensielt skadelig situasjon. Til tross for dette er det klart ut fra generell kommentar at retten til medvirkning ikke kan settes til side i akutte situasjoner eller kriser.⁹⁹ Departementet slår fast at «*Retten til medvirkning vil også gjelde i slike tilfeller. Av hensyn til barnets beste må det gjøres en tilpasning av hvordan barnets rett til å medvirke skal gjennomføres i hastesituasjonen*».¹⁰⁰ Sivilombudsmannen har også uttalt at: «*Rettslig sett synes situasjonen uansett å være at utgangspunktet må være at medvirkningsretten etter § 6-3 gjelder*» i akutte situasjoner».¹⁰¹ Det er ikke gjort noen undersøkelser knyttet til barns medvirkning ved klager over akuttvedtak. Ofte vil sakens natur føre til at barnet ved barnevernstjenestenes effektivering av vedtaket, umiddelbart blir informert om hva som skal skje og kan uttrykke sin mening. Etter § 6-3 a må barnets mening fremgå av vedtaket. Situasjonen vil imidlertid ofte være preget av mye følelser og kaos, noe som fører til at det kan være vanskelig for barna å formulere og uttrykke gjennomtenkte meninger. Dette kan i noen grad bøtes på ved at barnet informeres og snakkes med på nytt i forkant av en klagebehandling i nemnda. Siden tiden er et viktig element i disse sakene, nemnda skal behandle og fatte vedtak i en eventuell klagesak innen en uke etter at klagen er mottatt jf. bvl § 7-23. Det vil være vanskelig å oppnevne en talsperson for barnet innen for disse fristene, og ofte må barnets mening komme frem gjennom samtale med saksbehandler eller de barnet er plassert hos. Forskriften åpner for at man går utenom listen med talspersoner og oppnevner en person som barnet har særlig tillitt i «særlige tilfeller» til jf. § 3 2.ledd. Det kan også tilrettelegges for at barnet kan uttale seg direkte til nemndleder.

I tråd med komiteens anbefalinger, bør det i slike situasjoner avklares med barnet hvordan dets syn skal formidles.¹⁰² Særlig informasjonsdelen av statens plikt må det stilles krav til i akutte situasjoner. Barnets evne til å mota og forstå informasjon kan påvirkes av krisen barnet

---

⁹⁹ General comment no. 12 (2009) avsnitt 125

¹⁰⁰ Prop. L 169 (2016-2017) s. 45

¹⁰¹ SOM-2016-1152 punkt 3

¹⁰² General comment no. 12 (2009) (2009) avsnitt 36.

står i. At informasjonen er tilpasset barnet og blir gjentatt er derfor særlig viktig i slike saker. Det er også viktig at den som skal snakke med barnet er klar over hvordan kriser kan påvirke barn, og kan tilrettelegge for at barnet mottar informasjonen og settes i stand til å uttale seg.

3 Vil ny barnevernlov reparere problemene nevnt i kapittel 2.5

Den 29.04.21 vedtok Stortinget forslaget til den nye barnevernloven, denne loven er enda ikke trådt i kraft. Et av formålene med den nye loven er å styrke barns og unges rettsikkerhet. Det er også gjort flere endringer knyttet til barns medvirkning i barnevernssaker. Blant annet når det gjelder barns rett til å si sin mening direkte til nemnda, samt en utvidet adgang til å gi mindre barn partsrettigheter. Disse endringene kan ses på som et signal om at barns medvirkning ikke ble ansett tilstrekkelig ivaretatt i barnevernloven av 1992. I det følgende vil de nye bestemmelsene tolkes, og det vil vurderes hvilken forskjell dette kan antas å ha for barn og unge som skal få sin sak behandlet av nemnda.

Hovedbestemmelsen om barns medvirkning i den nye loven er § 1-4. Den er ment å videreføre § 1-6. Ordlyden endres ved at «synspunkt» blir erstattet med «meninger» uten at dette er ment å føre til en realitetsendring. Bestemmelsen er også ment å omfatte de tilfeller som før gikk under § 6-3, slik at § 6-3 ikke videreføres i den nye loven.¹⁰³ Barnets rett til medvirkning i administrative og rettslige avgjørelser vil altså følge av § 1-4. Dette innebærer at det ikke lenger vil være noen 7 årsgrense i loven for når barn alltid skal bli hørt.¹⁰⁴ Loven slik den nå er utformet må kunne sies å være i tråd med uttalelsene i generell kommentar om at det ikke anbefales å ha noen aldersgrense. Norsk praksis kan tilsi at det var behov for denne endringen. Den nye loven åpner opp for at yngre barns rett til å medvirke i større grad vil ivaretas. Videre følger det av § 1-4 annet ledd at barna skal informeres før opplysninger de har gitt skal deles videre. En slik løsning vil ivare ta hensynet til barnets privatliv som er vernet av artikkel 16 i konvensjonen. Det fremkommer i innstillingen til den nye loven at det var behov for en slik endring, «*Kunnskap fra barn og unge beskriver at de ikke får fortalt det viktigste til barnevernet fordi det ikke oppleves trygt nok å fortelle.*»¹⁰⁵ Det er grunn til å tro at det vil gjøre det lettere for barna å uttale seg fritt og at det vil oppleves mer trygt å dele sine meninger. Når barna får informasjon i forkant om hva som blir delt videre.

I den nye barnevernloven er det inntatt en bestemmelse som regulerer hvordan barn kan medvirke under nemndas behandling av saken. I § 14-13 om høring av barn i saker for

---

¹⁰³ Prop. 133 L (2020-2021) s. 543

¹⁰⁴ Prop. 133 L (2020-2021) s. 581

¹⁰⁵ Innst. 625 L (2020-2021) s. 13

nemnda, fremkommer det at nemnda må gjøre en «konkret vurdering» av «hvordan barnet skal høres under nemndas behandling av saken». Ordlyden forutsetter at barnet skal høres, og åpner ikke for en skjønnsmessig vurdering av om barnet skal uttale seg. Nemndas vurdering skal knytte seg til på hvilken måte barns rett til medvirkning skal gjennomføres. Denne vurderingen må ses opp mot hva som er barnets beste. Utgangspunktet for den konkrete vurderingen av hvordan barnet skal medvirke, er barnets mening og barnevernstjenestens vurdering. Barnet må få tilstrekkelig og tilpasset informasjon. Dets mening må tillegges vekt etter barnets alder og utvikling. Barnet kan bare høres direkte for nemnda dersom barnet ønsker dette selv, og nemnda vurderer at dette ikke utgjør en urimelig belastning for barnet.¹⁰⁶ Vurderingen av barnets beste vil her komme inn med tyngde. Ordlyden i § 14-13 har klare likhetstrekk med ordlyden i art. 12 nr. 2.

Videre i bestemmelsen nevnes flere måter barnet kan medvirke på. «Barnet kan uttale seg direkte til nemnda». Nemnda kan også velge å «oppnevne en talsperson eller en sakkyndig». Bestemmelsen erstatter dagens § 7-9. I utgangspunktet var det ikke noe til hinder for at barn og unge også tidligere kunne uttale seg direkte til nemnda. Men i den nye loven er dette nå inntatt i lovteksten. Barneverntjenesten er pliktig til å vurdere om barnet bør uttale seg direkte og gi sin vurdering i begjæringen. Dette følger av § 14-19 bokstav i. At barnet har mulighet til å velge å snakke direkte til avgjørelsesmyndigheten, er i tråd med anbefalingen i den generelle kommentaren.¹⁰⁷ For at artikkel 12 skal være oppfylt må barn imidlertid kunne uttale seg fritt og det må tilrettelegges slik at barnet ivaretas og klarer å uttrykke sine meninger. Det fremstår vanskelig å forene med at barna skal uttale seg til en fremmed fylkesnemndsleder. Det fremstår nokså paradoksalt nå lovutvalget ved vurdering av behovet for en tillitsperson i ny barnevernlov, trekker frem kjennskap til en person over tid som vesentlig for at barna skal kunne fortelle hvordan de har det og hva de ønsker. «*Etter utvalgets syn er det en svakhet ved dagens system at barnet må forholde seg til en rekke forskjellige personer i en barnevernssak. Barn som har vært utsatt for omsorgssvikt kan ha problemer med å skape nye relasjoner og å ha tillit til andre personer. Det er uheldig at disse barna må forholde seg til stadig nye personer, hvor mange bare vil være i barnets liv for en kort periode. Det vil kunne være vanskelig for barna å ha tillit til personer de ikke kjenner*»¹⁰⁸ Dette vil også komme inn med full stryke dersom barna skal uttale seg direkte til nemndsleder. Når lovverket åpner for

---

¹⁰⁶ Prop. 133 L (2020-2021) s. 590

¹⁰⁷ General comment no. 12 (2009) avsnitt 32

¹⁰⁸ NOU 2016:16 s. 238

muligheten, må valgfriheten dette gir barna anses som i tråd med anbefalingen i generell kommentar.¹⁰⁹

§ 12-3 omhandler barns partsrettigheter. Hovedregelen etter barnevernloven om at barn gis partsrettigheter etter fylte 15 år, videreføres i ny barnevernlov jf. § 12-3 1.ledd. I 2.ledd fremkommer det at nemnda også kan innvilge yngre barn partsstatus hvis «hensynet til barnet tilsier det». Ordlyden i 2.ledd gir lite konkret veiledning til når det er aktuelt å gi barnet partstatus. Hensynet til barnet tilsier en konkret vurdering av om det er til barnets beste å innvilge partsrettigheter. Videre må barnets mening tillegges stor vekt. Endringen skal altså være en materiell endring som innebærer at yngre barn i større utstrekning kan få partsrettigheter.¹¹⁰ Av forarbeidene til den nye loven fremkommer det at «*Sentrale momenter i helhetsvurderingen vil være barnets alder, modenhet og barnets særlige forutsetninger/robusthet og sårbarhet*»¹¹¹ Videre må sakens karakter vurderes og hvilken belastning den vil gi barnet. Det skal også mindre til for å innvilge barn som er nærmere 15 år partstatus, enn et barn som har en alder som er langt unna 15 årsgrensen. Departementet trekker også frem at Høyesterett har vektlagt om det er nødvendig å gi barnet partsrettigheter for å sikre at barnets mening skal komme frem. Dette gjør seg særlig gjeldene der barnets mening er forskjellig fra foreldrene og barnevernstjenestens mening. Videre fremheves det at det er gode grunner for å innvilge partsrettigheter der barnet har behov for de prosessuelle rettighetene dette gir.¹¹²

I arbeidet med NOU til ny barnevernlov ble det vurdert om partstatus skulle gis til alle barn over 12 år. Det ble vist til at dette ville være i tråd med moderne tankegang om barnet som selvstendig rettssubjekt, og innebære at barnet på selvstendig grunnlag kan gjøre egne rettigheter gjeldene. Utvalget trekker frem at det er særlig viktig at barnet får partsrettigheter i saker hvor det ikke er sammenfallende interesser mellom foreldre og barn. Videre mente utvalget at dette ville gi en bedre sammenheng i lovgivningen, at det også etter barnevernloven ble gitt partsrettigheter ved fylte 12 år. Dette vil sammenfalle med helselovgivningen og sosiallovgivningen. Det ble vurdert at en utvidelse av den skjønsmessige adgangen til å gi barn partsstatus ikke ville gi en tilstrekkelig styrking av

---

¹⁰⁹ General comment no. 12 (2009) avsnitt 35

¹¹⁰ Prop. 133 L (2020-2021) s. 581

¹¹¹ Prop. 133 L (2020-2021) s. 377

¹¹² Prop. 133 L (2020-2021) s. 375

barns rettigheter, og at innslaget av skjønn ikke vil gi en klar regel.¹¹³ Departementet gikk altså bort fra dette forslaget. Et sentralt hensyn bak denne avgjørelsen var hensynet til at barnet ikke skulle oppleve å få for stort ansvar for sakens utfall, og vektlegger i sin vurdering den belastningen det kan være for barnet å få innsyn i all dokumentasjon som foreligger i barnevernssaken.¹¹⁴ Dette kan være belastende beskrivelser av både foreldrene og barnet selv. Videre kan det ikke forutsettes at barn har nødvendig oversikt over situasjonen til å ta stilling til om det er behov for hjelpetiltak.¹¹⁵ Når departementet nå senker terskelen for å innvilge yngre barn partsrettigheter. Vil den nye bestemmelsen slik jeg ser det, i større grad ivareta barnets rett til medvirkning og hensynet til barnets beste, og må anses som en styrking av barnas rett til medvirkning.

Intensjonen i den nye loven må kunne ses som et uttrykk for rettsutviklingen de siste årene. Hvor barn i større grad anerkjennes som selvstendige rettighetshavere.¹¹⁶ Barna er de mest sårbare vi har i samfunnet og at staten jobber for å styrke deres rettigheter er viktig i et demokratisk samfunn. Samlet sett er det grunn til å tro at den nye loven vil styrke barnas rett til å medvirke og gjøre lovverket enda mer i tråd med uttalelsene og intensjonen til FN's barnekomite.

---

¹¹³ NOU 2016: 16 s. 222-223

¹¹⁴ Prop. 133 L (2020-2021) s. 375-376

¹¹⁵ Barn med partsrettigheter må samtykke dersom barnevernstjenesten skal iverksette frivillige hjelpetiltak.

¹¹⁶ Prop. 169 L (2016-2017) s. 44

Litteraturliste

- Alvøy, Ingunn Festøy   «*SAMVÆR ETTER OMSORGSOVERTAKELSE-en undersøkelse av praksis fra fylkesnemnder og lagmannsretter*», OsloMet Skriftserie 2021 nr 4
- Buf-dir,   Saksbehandlingsrundskrivet, sist oppdatert 17. desember 2019, <https://bufdir.no/fagstotte/produkter/saksbehandlingsrundskrivet/> (sjekket 10. desember 2021)
- Forandringsfabrikken   «*100 barn 7-18 år om samvær i barnevernet. Det handler om oss.*» Forandringsfabrikken kunnskapssenter 2021
- General comment no. 12 (2009) «The right of the child to be heard»
- General comment no. 14 (2013) «on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)»
- Haugli, Trude   «*Kommentar til Høyesteretts kjennelse om hensynet til barnets beste og barns rett til å bli hørt.*», 3. januar 2020, <https://juridika.no/innsikt/kommentar-til-hoyesteretts-kjennelse-om-hensynet-til-barnets-beste-og-barns-rett-til-a-bli-hort>, (sjekket 7. desember 2021)
- Høstmælingen, Njål, Kjørholt, Elin Saga, Sandberg, Kristen (red),

   «*Barnekonvensjonen, barns rettigheter i Norge*», Universitetsforlaget 2020
- Oxford Research,   «*Kompetanse og dialog. Evaluering av utprøving av samtaleprosess i fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker*» (2019)
- Praktiske anbefalinger for domstolsbehandling til barnets beste i saker etter barnevernloven 2019, <https://www.domstol.no/contentassets/2af0ab33bb6146ffa161a41154de85f7/praktiske-anbefalinger-barnevernsaker.pdf> (sjekket 10. desember 2021)

Lovforarbeider:

Ot.prp.nr. 3 (1998-1999)	Om lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven.
Ot.prp.nr. 45 (2002-2003)	Om lov om endring i menneskerettsloven mv. (innarbeiding av barnekonvensjonen i norsk lov)
Dok.nr.16 (2011–2012)	Rapport fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven
Prop.43 L (2011–2012)	Endringer i barnevernloven
Prop.106 L (2012–2013)	Endringer i barnevernloven
Prop. 169 L (2016-2017)	Endringer i barnevernloven mv. (bedre rettsikkerhet for barn og foreldre)
Innst.310 L (2019–2020)	Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnevernloven (samtaleprosess, årlig tilstandsrapportering mv)
Prp. 133 L (2020- 2021)	Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven.
Innst.625 L (2020–2021)	Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven.
NOU 1993:18	Lovgivning om menneskerettigheter
NOU 2016:16	Ny barnevernslov, Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse

Domsregister:

HR-1998-501 K

Rt. 1998 s. 1592

Rt. 1999 s. 490

Rt. 2009 s. 1261

Rt. 2012 s. 1985

HR-2013-1960-U

HR-2015-2524

HR-2019-2301-A

HR-2020-661-S

HR-2020-662-S

HR-2020-663-S

HR-2021-763 F

LH-2021-62426

SOM-2016-1152

Internasjonale avgjørelser:

EMD - Paradiso and Campanelli v. Italy (GC) no.25358/12

EMD - Case of Mohamed Hasan v. Norway no.27496/15

EMD - Case of Strand Lobben and others v. Norway no. 37283/13 (GC)

EMD - Case of A.A v. Norway no. 59082/19